

Rapport 2007:25 R

Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom fri konst

Högskoleverket • Luntmakargatan 13 • Box 7851, 103 99 Stockholm
tfn 08-563 085 00 • fax 08-563 085 50 • e-post hsv@hsv.se • www.hsv.se

Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom fri konst

Utgiven av Högskoleverket 2007

Högskoleverkets rapportserie 2007:25 R

ISSN 1400-948X

Innehåll: Högskoleverket, utvärderingsavdelningen, **Jana Hejzlar**

Formgivning: Högskoleverkets informationsavdelning

Tryck: Högskoleverkets kontorsservice, Stockholm, maj 2007

Tryckt på miljömärkt papper

Innehåll

Sammanfattning	5
Högskoleverkets beslut	7
Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom fri konst	7
Högskoleverkets reflektioner	9
En sammanhållen konstnärlig högskola i Stockholm	9
Kostsam utbildning med högt söktryck	10
Mandomsprov och vad händer sedan?	11
Beredd att klara sig efter examen?	11
Utgångspunkter och tillvägagångssätt i Högskoleverkets nationella utvärderingar	13
BEDÖMARGRUPPENS RAPPORT	15
Missiv	17
Utvärdering av grund- och forskarutbildning i fri konst	17
Referensramar, generella iakttagelser och rekommendationer	19
Referensramar	19
Generella iakttagelser	20
Kvalitetsarbete	23
Generella rekommendationer	26
Nordisk utblick	27
Göteborgs universitet	29
Högskolan för fotografi (HFF)	29
Konsthögskolan Valand (KHV)	31
Forskarutbildning vid HFF och KHV	34
Litterär gestaltning	36
Konstfack	39
Kungl. Konsthögskolan	43
Lunds universitet	47
Umeå universitet	51

Sammanfattning

Denna rapport redovisar resultaten av den kvalitetsgranskning av grund- och forskarutbildning inom utbildningarna i fri konst vid universitet och högskolor som Höskoleverket genomfört under 2006/2007.

För uppdraget har Höskoleverket anlitat fem externa sakkunniga. De sakkunniga var Paula Crabtree, dekan vid Konsthøgskolen i Bergen, Ingrid Elam, prefekt, institutionen för konst, kultur och kommunikation vid Malmö högskola, Jan Kaila, professor vid Konstakademien i Helsingfors, Anna Kindbom, studerande vid Konstfack (har inte deltagit i platsbesöket eller vid bedömningen av just den utbildningen) samt Timo Valjakka, kurator och konstkritiker, Helsingfors. Denna bedömargrupp har gjort platsbesök vid fem lärosäten mellan november 2006 och februari 2007. Vid platsbesöken har Agnes Ers och Jana Hejzlar från Höskoleverket varit gruppens sekreterare.

Rapporten består av två delar. Den första delen innehåller Höskoleverkets beslut och reflektioner som baserar sig på bedömargruppens utlåtande. Den andra delen, bedömargruppens rapport, består av generella intryck och rekommendationer samt lärosätesspecifika bedömningar. Bedömargruppen svarar själv för innehållet i sin del.

Utbildningarna håller enligt bedömargruppen god kvalitet. De erbjuder stöd av adekvat infrastruktur med undantag för utbildningen vid Högskolan för fotografi, Göteborgs universitet, där investeringar i utrustning behövs för att upprätthålla kvaliteten. Lärarna bedriver utan tvekan undervisning med stort engagemang och öppenhet för studenternas önskemål. Lärarkompetens och kapacitet är dock i flera fall alltför beroende av de många gästlärarna. Gästlärarna är samtidigt en stor tillgång för studenterna, eftersom de ger en bild av branschen och kan hjälpa till att skapa viktiga nätverk.

Ett problem är att tillsättning av professorstjänsterna sällan sker efter en sakkunnigprövning, utan man handplockar genom att tillsätta adjungerade professorer eller adjunkter. Det andra är att alltför många personer tjänstgör i en allt för liten omfattning och därför inte kan få relevant utrymme för konstnärligt utvecklingsarbete eller forskning. Den låga tjänstgöringsgraden och de tillfälliga förordnandena skapar även kontinuitetsproblem. Bedömargruppen efterlyser en mer genomtänkt dokumentation av studenternas progression i form av individuella studieplaner för att stärka rättssäkerheten.

Forskarutbildningarna som bedrivs vid Göteborgs och Lunds universitet är alltför nystartade för att man ska kunna dra några generella slutsatser. Bedömare ser en klar fördel i att samla dem inom en konstnärlig fakultet eller en motsvarande organisation för att stärka deras särarter men också forskningsmiljöns storlek. Man ser samarbete med andra fakulteter som något positivt, men betonar vikten av att skapa sina egna villkor.

Högskoleverkets beslut

Rektorer vid berörda lärosäten

Utvärderingsavdelningen
Jana Hejzlar
BESLUT

2007-05-09
Reg.nr 643-4169-05

Utvärdering av grund- och forskarutbildning inom fri konst

Grundutbildningarna inom fri konst uppfyller kraven för högre utbildning vid Göteborgs universitet (omfattar förutom fri konst även foto och litterär gestaltning), Konstfack, Kungl. Konsthögskolan, Lunds universitet och Umeå universitet.

Likasa uppfyller forskarutbildningarna i fri konst kraven på högre utbildning vid Göteborgs universitet och Lunds universitet.

Rapporten kommer att utgöra underlag för prövning av de nya konstnärliga examensrätterna som konstnärlig högskoleexamen, konstnärlig kandidatexamen, konstnärlig magisterexamen och konstnärlig masterexamen vid ovanstående lärosäten.

Beslut i detta ärende har fattats av universitetskansler Sigbrit Franke efter föredragning av projektledare Jana Hejzlar, i närvaro avdelningschef Clas-Uno Frykholm och utvärderingsexperten Ragnhild Nitzler.

Sigbrit Franke

Jana Hejzlar

Kopia:
Utbildningsdepartementet
Bedömargruppen

Högskoleverkets reflektioner

Högskoleverket vill till att börja med tacka bedömargruppen för ett väl genomfört arbete. Bedömargruppens rapport utgör en god analys av grund- och forskarutbildningarna inom fri konst. Verkets förhoppning är att denna analys kommer att vara till nytta för de berörda utbildningarnas utveckling. Gruppens rapport är ett viktigt underlag för Högskoleverkets beslut om utbildningarnas kvalitetskrav för högre utbildning enligt examensordningen gällande fram till december 2006. Rapporten utgör dessutom ett betydelsefullt underlag för verkets beslut om rätten att utfärda de nya generella konstnärliga examina på grundnivå och avancerad nivå.

Högskoleverket har valt att granska det konstnärliga området sist inom den första sexårscykeln av de nationella utvärderingarna. Detta har skett för att få tillräckligt med tid för att förbereda granskningarna. Som ett led i förberedelserna tillsattes 2005 en referensgrupp bestående av representanter från de olika konstnärliga utbildningsområdena. Gruppen utarbetade tillsammans fram ramar för granskningarna.

Under 2006 fattades beslut om en ny examensordning som ska börja gälla från den 1 juli 2007. Som en följd av detta blev de konstnärliga utbildningarna tvungna att ansöka om rätt att utfärda de nya konstnärliga examina. Detta kom i sin tur att påverka Högskoleverkets granskningar av de konstnärliga utbildningarna. Verket har inte tidigare genomfört en nationell ämnes- och programutvärdering samtidigt som utbildningarnas rätt att utfärda examina prövas mot en ny examensordning. Högskoleverket beklagar de snäva tidsmarginaler som dessa utbildningar har haft när det gäller att såväl genomföra ett krävande självvärderingsarbete som ett omfattande arbete med att anpassa utbildnings- och kursplaner till den nya examensordningen.

Behov av konstnärlig forskarmiljö i Stockholm

De flesta utbildningar inom det konstnärliga området blev en del av den statliga högskolan i slutet av 1970-talet. I samband med detta erhöll de automatiskt examensrätt på kandidatnivå. De utbildningar som ingår i denna utvärdering och som är integrerade i universitet har senare valt att utnyttja lärosätets generella examensrätt, dvs. kandidat- och magisterexamen. Studenterna i fri konst och fotografi vid Göteborgs universitet samt i fri konst vid Lunds och Umeå universitet avslutar i dag sina femåriga studier med en magisterexamen.

Konstfack och Kungl. Konsthögskolan har däremot prövats av Högskoleverket och fått rätten att utfärda magisterexamen år 1994 respektive år 1995. Dessa små självständiga lärosäten har även genomgått kvalitetsarbetsgranskningar och tematiska utvärderingar. Detta har utan tvekan varit slitsamt ef-

tersom dessa lärosäten inte har motsvarande stödresurser som finns inom den övriga delen av högskolesektorn.

Samtliga konstnärliga utbildningar söker efter klara definitioner och former för konstnärligt utvecklingsarbete respektive konstnärlig forskning och forskarutbildning. I detta avseende har utbildningarna kommit olika långt. Utbildningarna vid Göteborgs universitets konstnärliga fakultet liksom konsthögskolorna vid Lunds universitet har kommit längst när det gäller att skapa en miljö för forskning och forskarutbildning. Bedömaregruppen menar att miljön för forskning och forskarutbildning vid var och en av Stockholmskolorna är för liten.

Mot bakgrund av ovanstående skulle en sammanhållen konstnärlig högskola i Stockholm med examensrätt på forskarutbildningsnivå kunna vara en lösning på flera problem. Syftet skulle inte enbart vara att skapa administrativa och därmed ekonomiska fördelar, vilket i sig kunde vara en poäng. Samorganisationen skulle också bidra till att skapa en tillräckligt stor miljö för forskning och forskarutbildning, liksom ett brett och ytterst kompetent pedagogiskt forum för lärare inom området. Högskoleverket uppmanar de berörda högskolorna att snarast utvärdera möjligheterna för ett sådant fördjupat samarbete.

Kostsam utbildning med högt söktryck

Utbildningarna inom det konstnärliga området är dyra per student. Ersättningen per student inom fri konst (varken foto eller litterär gestaltning vid Göteborgs universitet får samma tilldelning) är hög, men långt ifrån den högsta, som medieutbildningen vid Dramatiska institutet får. Det är samtidigt viktigt att notera att dessa utrustningskrävande utbildningar med särskilda behov av individuell handledning kostar sammanlagt mindre än 7 procent av den totala budgeten om ca 22 miljarder kronor för grundutbildningen inom högskolesektorn. De fem programmen i fri konst samt de kurser som utbildningarna erbjuder vid sidan om dessa står för mindre än 1 procent. Samtidigt är det rimligt att utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv ställa höga krav på kvalitet i dessa utbildningar.

De flesta studenter har genomgått flera år av postgymnasiala, förberedande kurser för att överhuvudtaget kvala in. De har ofta, innan de ens är färdiga med sina högskolestudier, tagit maximalt studielån, samtidigt som deras arbetsmarknad och framtida inkomster är mer än osäkra. Därmed är inte minst den privata kostnaden för utbildningen mycket hög. Men det finns uppenbarligen många studenter som är bereda att ta denna kostnad.

Det höga söktrycket, 20–50 sökande per plats, ger samtidigt en otillräcklig information om hur många personer som faktiskt söker till dessa utbildningar. Antagningen sker lokalt på basis av arbetsprover och oftast även intervjuer. Det är därför ogörligt att se hur många personer det är som totalt söker till utbildningarna i fri konst, och hur de prioriterar valet av en viss utbildning. Om alla de sökande lämnade arbetsprov till samtliga fem utbildningar, vilket är

osannolikt, så skulle söktrycket vara drygt fyra personer per plats. Även denna siffra väcker avund hos de flesta andra utbildningar inom akademien.

Mandomsprov och vad händer sedan?

Det är uppenbarligen ett mandomsprov att komma in på dessa utbildningar; förutom de fem programmen i fri konst även på grundutbildning i foto och litterär gestaltning.

Överallt har studenterna i fri konst en god tillgång till verkstäder och utrustning. Ofta har de egna ateljéer under större delen av utbildningen och god tillgång till såväl tekniklärare som konstnärliga handledare.

Oberoende av vad utbildningarna själva hävdar är studiernas uppläggning påfallande likartad. Vissa har något extra obligatoriskt moment, men det fria valet och den individuella anpassningen är en ledstjärna.

Det verkar föras en mängd samtal i olika konstellationer kring studentens utveckling. Det kan handla om samtal inom lärarkollegiet eller enskilda samtal mellan studenten och dennes ”ansvarslärare” eller professor. Med tanke på att dessa samtal rimligen bör kopplas till den individuella studieuppläggningsen är det mer än anmärkningsvärt att den skriftliga dokumentationen, återkopplingen och utvärderingen oftast är obefintlig. De allra flesta studenter som kommer in avslutar också utbildningen. Prestationsgraden är närmare 100 procent. Inte heller vid slutexaminationen brukar studenterna få någon skriftlig återkoppling av examinatorn eller den ofta anlitade externa bedömare. Rättssäkerheten för den enskilde studenten kan verkligen ifrågasättas. Detta är särskilt tydligt vid Kungl. Konsthögskolan, där studenten har en enda professor som handledare och examinator under hela sin femåriga studietid.

Kursvärderingar är ganska sällsynta, och det finns en uppenbar förvirring när det gäller att skilja mellan att utvärdera studentens prestation eller låta studenten utvärdera ett visst utbildningsmoment. Här verkar Högskolan för fotografi vid Göteborgs universitet samt Konsthögskolan i Malmö ha hittat modeller som kan vara föredöme för andra.

Konstvärlden är i högsta grad internationell vilket också sägs präglade de konstnärliga utbildningarna. Studenterna väljer att studera även utanför de etablerade utbytesprogrammen och har dessutom möjlighet att utnyttja ateljéer utomlands som utbildningarna tillhandahåller. Gästlärare kommer i stor utsträckning från många olika länder. Lärare med längre förordnanden är dock mindre benägna till internationella utbyten. Strategier för internationaliseringsarbete är mer eller mindre tydliga vid olika lärosäten. Konsthögskolan i Malmö, Konsthögskolan vid Umeå universitet samt Konsthögskolan Valand har kommit längre i det internationella arbetet än Stockholmsskolorna.

Beredd att klara sig efter examen?

De flesta fotostudenter verkar kunna försörja sig inom yrket, fast de kanske på sikt önskar sig en karriär som är mer åt det konstnärliga än det rent hantverksmässigt professionella hållet. Studenterna inom det smala området litterär gestaltning hade i många fall debuterat redan innan de påbörjade utbildningen. Alla får tillfälle att bygga nätverk och få kontakter med förlag. Yrkeslivet för studenterna i fri konst är mindre konkret.

Visserligen erbjuder samtliga utbildningar föreläsningar eller kurser som ska hjälpa den nyutexaminerade in i yrkeslivet. Dessa kursmoment, som inte sällan erbjuds i samarbete med arbetsförmedlingen, tar upp rena elementa i att vara egen företagare, frilansare och entreprenör. Självklart tar man upp en del av det ekonomiska och juridiska regelverket. Dessa moment kallas allt ifrån "överlevnadskit" till "byråkratdagen".

För en blivande fri konstnär behövs mycket mer än så. Man måste veta hur ett CV ska se ut, hur och var man ansöker om pengar, hur man skapar kontakter med gallerier och museer och allt annat som har med livet inom konstvärlden att göra. Det är uppenbarligen viktigt att denna information om konstnärsrollen, konstvärlden och om vikten att skapa kontakter är tillgänglig för alla, oberoende om studenten känner de rätta personerna eller om just dennes professor råkar göra det.

Utgångspunkter och tillvägagångssätt i Högskoleverkets nationella utvärderingar

Sedan januari 2001 arbetar Högskoleverket med det regeringsuppdrag som innebär att samtliga utbildningar för generella examina och yrkesexamina ska utvärderas inom en sexårsperiod, och omfatta såväl grund- som forskarutbildning. När det gäller generella examina utvärderas huvudämnet, dvs. utbildningar som ges t.o.m. kandidat- och magisternivå.

Utbildningarnas kvalitet står i fokus i utvärderingarna och syftet är huvudsakligen

- att främja kvaliteten och kvalitetsutvecklingen vid institutionerna
- att granska om utbildningen svarar mot mål och bestämmelser i högskolelag och högskoleförordning
- att ge information till både studerande och potentiella studerande samt till allmänheten.

Syftet är också att ge information till regeringen som underlag för olika beslut.

Utvärderingsmodellen består av tre delar: en självvärdering som institutionerna eller motsvarande genomför, extern bedömning inklusive platsbesök av en bedömargrupp samt uppföljning.

Högskoleverket granskar utbildningarnas kvalitet i ett helhetsperspektiv när det gäller förutsättningar, process och resultat. Högskolelagen och högskoleförordningen samt högskolornas egna mål med utbildningen är utgångspunkter för utvärderingarna. De kvalitetsaspekter som ingår i Högskoleverkets utvärderingar är framtagna i samarbete med lärosätena utifrån en tolkning av högskolelagen och högskoleförordningen. Kvalitetsaspekterna är: student- och doktorandgruppernas rekrytering och sammansättning, lärarkompetens och möjligheter till kompetensutveckling, jämställdhet, studentinflytande, internationellt perspektiv, utbildningens mål, innehåll och organisation, bibliotek och övrig informationsförsörjning, lokaler och utrustning, kritisk och kreativ miljö för utbildningen, undervisningsmetoder, lärarnas arbetssituation, utbildningens uppläggning, samverkan och internationalisering, examinationsformer, examensarbeten och uppsatser, övergångsmöjligheter till forskarutbildningen, utvärdering och kvalitetsarbete, genomströmning samt uppföljning.

Den externa bedömargruppen består av ämnesexperter, vilket innebär att deras referensram och värdegrund också utgör en viktig utgångspunkt i bedömningen.

BEDÖMARGRUPPENS RAPPORT

Missiv

Till Höskoleverket

2007-04-27

Reg.nr 643-4169-05

Utvärdering av grund- och forskarutbildning i fri konst

Höskoleverket initierade under våren 2006 en utvärdering av grund- och forskarutbildning i fri konst vid svenska universitet och högskolor. För granskningen utsågs en extern bedömaregrupp bestående av:

Paula Crabtree, dekan, Konsthøgskolen i Bergen

Ingrid Elam, prefekt, Institution för konst, kultur och kommunikation, Malmö högskola

Jan Kaila, professor, Bildkonstakademin i Helsingfors

Anna Kindbom, studerande, Konstfack

Timo Valjakka, konstkritiker och kurator, Helsingfors

Utgångspunkt för utvärderingen har varit bestämmelser i högskolelag och högskoleförordning och de kvalitetsaspekter som Höskoleverket tillämpar vid nationella ämnes- och programutvärderingar. Vi har utifrån dessa dokument arbetat fram en referensram för utvärderingen av utbildningarna i fri konst. Lärosätenas självvärderingar samt den information som framkommit vid platsbesöken har utgjort underlag för bedömningen.

För bedömaregruppen

Paula Crabtree

Referensramar, generella iakttagelser och rekommendationer

Referensramar

Bedömningen baserar sig på högskolelagen, högskoleförordningen och de av Högskoleverket framtagna kvalitetskriterierna. Vi har utifrån vår sakkunnigkompetens försökt att anpassa bedömningen de särskilda förutsättningar som gäller utbildningarna i fri konst. Det är utbildningar som vilar på konstnärlig grund och beprövad erfarenhet. Utbildningarna är starkt beroende av dyr infrastruktur och kompetent, ofta enskild handledning av de studerande.

Definitionen av hur den konstnärliga grunden ska garanteras är långt ifrån lika självklar som den som gäller utbildningar som vilar på vetenskaplig grund. Begreppet konstnärligt utvecklingsarbete, som skulle motsvara begreppet forskning, är ganska ungt. På sistone har vid sidan om detta begrepp uttrycket konstnärlig forskning och forskarutbildning kommit att brukas. Under utvärderingstiden har en ny examensordning tillkommit som reglerar de konstnärliga examina enligt den så kallade Bolognamodellen. De utbildningar som har bedömts ansöker samtidigt med utvärderingen om rätt att utfärda examen på avancerad nivå, masterexamen. Det faktum att utbildningarna i förhållande till anslaget för grundutbildning har mycket ringa budgetutrymme för att stärka den konstnärliga grunden har inte underlättat deras anpassning till de nya kraven.

Underlaget för bedömningen av utbildningarnas kvalitet och mognad när det gäller att erbjuda de nya examina grundar sig på de självvärderingar som utbildningarna tagit fram, samt den information vi har fått från ledning, lärare, studenter och doktorander i samband med platsbesök vid de berörda lärosätena.

Bedömningsgrunderna kan kort sammanfattas i följande frågor:

- Är självvärderingen reflekterande och tyder den egna analysen av styrkor och svagheter på en god självinsikt?
- Finns det en väl definierad vision, målsättning och profil?
- Ger organisationsstrukturen och infrastrukturen goda förutsättningar för att bedriva utbildningen?
- Är lärarkapacitet och -kompetens väl tillgodosedda i förhållande till uppdragets omfattning, mål och profil?
- Fungerar antagningsprocessen väl?
- Är det pedagogiska tillvägagångssättet väl genomtänkt?
- Finns det ett fungerande kvalitetsarbete?
- Hur har arbetet med anpassning till den nya examensordningen bedrivits?

- Hur arbetar man kring frågor som konstnärligt utvecklingsarbete, konstnärlig forskning och forskarutbildning?

I våra bedömningar förbehåller vi oss rätten att inte kommentera det som inte sticker ut och att framhäva det som vi ser som positiva trender. Det innebär att de olika lärosätetexterna kan skilja sig åt både i omfattning och till innehåll. Det innebär också att vissa gemensamma drag och problem, som vi har kunnat särskilja, samlas i avsnittet om generella iakttagelser och rekommendationer.

Generella iakttagelser

Mål och framtidsvision

Behovet av profilering och framtidsvision inom högre utbildning lyfts ofta fram, såväl av statsmakterna som av lärosätena själva. Det är därför slående att i stort sett ingen av konsthögskolorna formulerat en medveten profil, målsättning eller framtidsvision. Frågor som ”vilka är vi?”, ”vad står vi för?” och ”var är vi om fem år?” varken ställdes eller besvarades i självvärderingarna, och på direkta frågor från bedömargruppen kom improviserade svar. Man värjer sig mot frågor om profil och vision. Det är viktiga frågor för skolorna men de kan möjligtvis upplevas som byråkratiska påbud uppifrån. Inte heller tycks självvärderingen alltid använts som ett verktyg för egen utveckling. Samtidigt är det uppenbart att det finns outtalade men starka föreställningar om vilken profil de olika konsthögskolorna i Sverige har. Det är önskvärt att detta också kommuniceras utåt, framför allt till presumtiva studenter.

Infrastruktur

En konsthögskola måste ha en infrastruktur som är avpassad efter den utbildning man erbjuder. Det innebär att de skolor som inte profilerar eller specialiserar sig, utan marknadsför sig som breda, måste kunna erbjuda en byggnad som är tillräckligt stor att rymma flera verkstäder. Det behövs även ateljéer till studenterna, projektateljéer och studentgallerier där studenterna från början kan öva sig i att göra utställningar och möta publik. Verkstäderna skall vara lättillgängliga. Det senare är inte alltid fallet.

Flera av skolorna är inhyta i kulturminnesskyddade byggnader vilket kan skapa problem om man vill bygga om eller skapa utrymme för större ateljéer och verkstäder. Gamla industribyggnader kan vara ett bra alternativ, som i Umeå.

Det är viktigt för en konsthögskola att ha ett bra bibliotek, speciellt om den planerar att arbeta med konstnärlig forskning. De båda stockholmsskolorna, Konstfack och Kungl Konsthögskolan har omfattande bibliotek, Konstfack det största konstabiblioteket i landet. De andra utbildningarna har mindre bibliotek i sina hus men studenterna har tillgång till universitetsbiblioteken.

Lärarkapacitet och kompetens

Konstnärliga professurer, lektorat och adjunktstjänster är normalt tidsbegränsade i Sverige. En god utbildning i fri konst bör ha en lämplig balans mellan längre och kortare tidsbegränsade anställningar liksom mellan heltids- och deltidsanställningar. Alla lärare är konstnärer, men arbetsvillkoren bör vara sådana att konstnären kan utöva sitt konstnärskap inom ramen för anställningen. Eftersom utbildningarna i fri konst är så pass breda behövs även ett jämförelsevis stort antal gästlärare. Alla skolorna har också god tillgång till gästlärare även från andra länder än Sverige. Denna flexibilitet och mångfald skall vägas mot behovet av kontinuitet och närvaro.

Lärarnas kompetens är mycket hög på samtliga konstnärliga högskolor, medan anställningsgraden och därmed kapaciteten överlag är låg. Kungl. Konsthögskolan (KKH) har den till volymen största utbildningen och har också högst anställningsgrad och kapacitet. I andra änden av skalan befinner sig små skolor som Konsthögskolan vid Umeå universitet, med en respektive ingen tillsvidareanställd och lärare med mycket låg anställningsgrad.

Nästan alla skolor definierar sig som breda och behöver därmed bred kompetens. De som är minst och därmed också har små resurser löser detta med många gästlärare och låga anställningsgrader. Det kan leda till att lärarna sällan är på skolan, ett problem som blir ännu tydligare om lärarna inte bor på orten. Å andra sidan har den mest gynnade skolan, Kungl. Konsthögskolan (KKH), det motsatta problemet, att många heltids- och tillsvidareanställda lärare sedan länge finns i huset men som inte alltid fyller de föränderliga kompetensbehoven.

Den tid för kompetensutveckling som lärarna har inom ramen för sina anställningar förhåller sig proportionerligt till anställningsgrad. För en lektor med en anställningsgrad på 20 procent blir tiden för kompetensutveckling så kort som en vecka om året. Det säger sig självt att den försvinner i den allmänna hanteringen. Det är ett skäl till att rekommendera högre anställningsgrader samtidigt som det skulle kunna innebära att man förlorar i flexibilitet.

När det gäller utlysning av anställningar följer de flesta skolor allmänna regler, som att professurer och lektorat skall utlysas, sakkunnigberedas och beslutas av styrelse eller annat högre organ. Regelverket kan tyvärr kringgås genom att man anställer adjunkter som kan handplockas i stället för att utlysa tjänster. Detta kan motiveras i undantagsfall men bör inte bli en regel.

Antagningsprocess

Samtliga skolor har en seriös och noggrann antagningsprocess. Flertalet sökande har en förberedande konstnärlig utbildning. Söktrycket är överlag högt, och det är därför ett stort arbete varje år att sälla fram nya studenter. Man har oftast en extern medhjälpare, samt representanter från lärare och studenter med vid antagningen. Professorerna är alltid med. Kungl. Konsthögskolan står ut genom att varken ha studentrepresentation eller externa bedömare vid

antagningen som där enbart sköts av professorer. Dessutom genomför man inga intervjuer, vilket de andra gör.

Pedagogiskt tillvägagångssätt

Skolorna har samma inställning till hur kurser och handledning skall bedrivas. Grunden är det individuella ateljésamtalet med ett flertal olika lärare. Därtill kommer diverse workshops, teorikurser, föreläsningar och teknikkurser. Det är stor spridning bland ämnena, och nivån är hög. Flera studenter problematiserade just det stora utbudet. Man hinner inte delta så mycket, framförallt under de sista åren vill man fokusera mest på sitt eget arbete. Det verkar ändå finnas en stor medvetenhet om att studenter har olika behov under olika delar av sin utbildning. Längre projekt kan t.ex. bestå av utspridda träffar under ett helt läsår. När det gäller vilka workshops och kurser som ges, och med vilka lärare, finns ofta ett stort studentinflytande.

Vanligtvis utser skolan en ansvarig handledare, som byts ut år från år, vilket är uppskattat. Studenten får då chansen att möta flera lärare under mer sammanhängande, längre perioder. Därutöver är det upp till studenten att välja kurser och lärare man vill ha kontakt med under de fem år man är på skolan. Det övergripande målet är att studenterna skall bli självständiga konstnärer som tar ansvar för sin egen utveckling.

När det gäller den individuella handledningen är alla mycket nöjda. Engagerade lärare, som är lätta att nå även när de är bosatta på annan ort är en förutsättning, och detta verkar uppfyllas på de flesta skolor. De flesta av utbildningarna har en mer eller mindre formell uppföljning av studenternas utveckling varje termin eller läsår. Detta sker genom möten i lärargrupperna. Här skulle man kunna bli ännu bättre, kanske genom ordentlig skriftlig dokumentation. Det är också viktigt att handledarna har ett forum för diskussion av pedagogiska frågor. Även om det är inspirerande och stärkande bara att möta förebilder, blir en intressant konstnär inte självklart en god lärare. Personkemin kan också vara avgörande i vissa situationer. För handledaren kan det behövas stöd från andra. Vår bild är att dessa diskussioner och möten finns på många ställen idag, men det är viktigt att de finns överallt.

Skolorna vill framhäva sammansmältningen av teori och praktik i utbildningen. Studenterna i Umeå var de som tydligast påtalade att detta fungerade bra. Även teorilärare finns som regel tillgängliga för ateljébesök.

I jämförelse med andra utbildningar är andelen obligatoriska moment få inom konstutbildningarna. Valand har en jämförelsevis stor andel, framförallt under första året, Kungl. Konsthögskolan och Konsthögskolan i Malmö vid Lunds universitet, har en mindre. Gemensamt för alla skolor är att studenten måste genomföra examensutställningar (en individuell och en gruppställning). Verkstadsintroduktionerna under första året är med undantag för KKH också obligatoriska. Andra exempel på obligatoriska moment från olika skolor är teorikurser, skrivarkurser, uppsatsskrivning, årsutställningar, ekonomikurser samt olika moment som kan ingå i examinationen.

Konsthögskolorna påstår sig ha individuella studieplaner. Individuell studieplan är ett akademiskt begrepp som övertagits för att beskriva hur studenterna under utbildningen skall kunna använda sig av det som passar just deras utveckling för att säkra progressionen. I realiteten består dessa ”planer” av att studenten samråder med sina lärare om kursval och framtida målsättningar, dock utan att det dokumenteras. Man verkar inte någonstans ha haft intresse av att fästa samtalen på papper. Situationen på skolorna, med många kortvariga lärare och periodvis mindre kontinuitet än man önskar, gör att det ibland bara är studenten själv som har ett grepp om sin utveckling och utbildningshistoria. Därför behövs bra dokumentation. Vad vi ser är det ingen av skolorna som egentligen lever upp till detta.

Examination på de svenska konsthögskolorna

Examinationen vid de svenska konsthögskolorna följer i stort sett samma modell. Examensarbetet består vanligtvis av en separatutställning, av deltagande i en gruppställning, av en skriftlig del där man reflekterar över sitt konstnärskap samt en presentation av det egna arbetet inför lärarna eller hela skolan. Mycket arbete läggs ned på presentationen av examensarbetena och bedömargruppen fick se dokumentation av utmärkta separat- och gruppställningar liksom publikationer. Kraven på hur lång den skriftliga delen bör vara varierar på olika skolor från 2–3 sidor till cirka 20 sidor. HFF har två separata examinationstillfällen med olika examinatorer för utställningen och för uppsatsen.

Det är den handledande professorn, en extern examinator eller de två i kombination som examinerar de gestaltande arbetena och på vissa skolor även texterna. Det saknas dock tydliga riktlinjer – för student såväl som för examinator – för hur examinationen skall gå till.

Självklart är också att det måste finnas en risk att bli underkänd på en examination. I dagens läge är traditionen den att ingen student som gjort de moment som ingår kan bli underkänd. Man väjer alltså helt för komplicerade frågor om kvalitet och mängd nerlagt arbete, och slipper då också ta ställning till vilken roll examinatorns intresse och smak har vid ett eventuellt underkännande.

I en ideal situation skulle studenten få både muntlig och skriftlig återkoppling av sin professor och/eller av den externa examinatorn, men nu ger man med vissa undantag endast muntlig återkoppling. Det vore också önskvärt med två externa examinatorer för att uppmuntra bredare diskussion. Ett självklart krav är att alla studenter har samma villkor vid examinationen och att processen är offentlig. Så sker också, med något undantag.

Kvalitetsarbete

Vid alla de utvärderade utbildningarna har studenterna formellt inflytande men det upplevs uppenbarligen mycket olika hur reellt inflytandet faktiskt är. Om skolans organisation rymmer många informella beslutsorgan utan studentrepresentation minskar inflytandet betydligt. Få av utbildningarna har ut-

talade regelverk kring kursvärderingar. I de fall kursvärderingar förekommer uppges det att de diskuteras i lärarkollegiet eller läses av rektor utan att det framgår hur återkopplingen till studenternas synpunkter sker. På Högskolan för fotografi och Konsthögskolan i Malmö genomförs dock kursvärderingarna systematiskt och används i planeringen för kommande terminer.

Könsfördelningen inom studentgruppen respektive lärargruppen är idag ganska jämn. Det kommer att bli intressant att följa hur könsfördelningen ser ut på grundnivå, avancerad nivå och inom forskarutbildningen när utbildningarna nivågrupperas. Det är svårt att uppnå mångfald bland studenter och lärare inom de svenska utbildningarna liksom generellt i Norden. Medvetenhet om problematiken finns, alla eftersträvar en kulturellt bredare rekrytering, men strategin saknas.

Det finns utrymme för att fördjupa den pedagogiska diskussionen inom konstområdet, inte bara på varje lärosäte utan främst mellan olika högskoleutbildningar inom landet. Överhuvudtaget är det ont om nationellt samarbete inom grundutbildningen och forskarutbildningen i fri konst, men det finns små samarbetsprojekt mellan utbildningar och lärosäten som ligger nära varandra rent geografiskt.

Bland konsthögskolorna arbetar Konsthögskolan i Malmö, Konsthögskolan Valand vid Göteborgs universitet, och Umeå universitet mest med internationalisering. De institutioner som finns i Stockholm är mindre aktiva vilket är ett vanligt huvudstadsfenomen. Studenterna är ganska rörliga, medan lärarna är mindre benägna att delta i internationella utbyten.

En systematisk uppföljning av utexaminerade studenter förekommer inte vid någon av utbildningarna, man hänvisar i stället till uppgifter ”på känn”. Det vore viktigt att följa upp de relativt få individer det handlar om och det vore värdefullt både för utbildningsanordnarna och för nya studenter att samla in och reflektera över de tidigare studenternas synpunkter. Ansatser till ett sådant arbete finns, men är inte systematiska.

Övergången till den nya examensordningen

Hur väl konsthögskolorna förberett övergången till den nya examensordningen varierar. I Göteborg, där båda skolorna är väl integrerade i universitetet, är anpassningen till den nya examensordningen relativt väl förberedd. Där finns också en starkt positiv inställning bland personalen till nyordningen. Högskolan för fotografi har redan en 3 + 2-modell och såväl HFF som Konsthögskolan Valand, har konstnärlig forskning och forskarexamensrättigheter. Bologna-modellen ses också som en möjlighet att skapa fakultetsöverskridande masterutbildningar. Konstfack har redan ett gemensamt och tematiskt mastersprogram utarbetat för samtliga inriktningar.

Annars är arbetet med att utveckla masterutbildningar dock inte så långt framskridet som man skulle önska, det gäller i synnerhet Kungl. Konsthögskolan.

Forskning vid de svenska konsthögskolorna

Det pågår en intensiv diskussion kring konstnärlig forskning både i Sverige och internationellt. På svenska konsthögskolor finns forskningsinriktat konstnärligt utvecklingsarbete och forskningsorienterade kurser utan att de för den skull är formaliserade eller institutionaliserade i forskarutbildning. Från statligt håll har man i Sverige ännu inte lyckats komma fram till en definition av konstnärlig forskning på konsthögskolor. Istället har Lunds universitet och Göteborgs universitet på eget initiativ inrättat doktorandprogram.

De högskolor som ingår i universitetet har störst möjligheter att bedriva forskarutbildning, medan de fristående skolorna Kungl. Konsthögskolan och Konstfack inte har egen examensrätt.

Attityden kring konstnärlig forskning verkar vara positiv på alla skolorna oavsett om man har inrättat ett doktorandprogram eller inte. I praktiken är skillnaderna mellan skolorna dock stora. Konsthögskolan i Malmö och Konsthögskolan Valand/Högskolan för fotografi har redan fungerande program, Umeå universitet och Konstfack försöker starta sina, medan Kungl. Konsthögskolan knappt befinner sig i startgroparna.

Att de svenska konsthögskolorna är rätt små och geografiskt utspridda är ett väsentligt problem för forskarutbildningen. För att kunna skapa en hållbar forskarmiljö krävs att forskarutbildningen vid respektive skola är tillräckligt stor eller att den bedrivs inom ramen för en nationell forskarskola. Doktorandgrupperna i fri konst vid Göteborgs universitet och Konsthögskolan i Malmö är relativt små och tyvärr finns inget samarbete mellan dem. Vid Göteborgs universitet har man dock inom den konstnärliga fakulteten ett större kluster av doktorander från de nio konstnärliga disciplinerna. Även konsthögskolorna i Malmö är på väg att starta ett centrum för de olika konstnärliga forskarutbildningarna (bild, musik, teater). Det internationella samarbetet är väl utvecklat vid, Göteborgs universitet och Konsthögskolan i Malmö: De har bägge varit aktivt anknutna till motsvarande utbildningar i Europa.

De första disputationerna vid Konsthögskolan i Malmö ägde rum 2006 och Göteborgs universitet har sina första under de kommande åren. Därför är det för tidigt att dra generella slutsatser om doktorandprogrammets kvalitet. Några detaljer kan dock kommenteras. Positivt är att söktrycket har varit högt och att de doktorander som nu disputerat har klarat av sin utbildning inom de stipulerade tidsramarna. Även handledarna, som är teoretiker, har hittills lyckats väl med sitt arbete. Däremot har man inte tagit in konstnärsdriven handledning, vilket är anmärkningsvärt i en konstnärlig utbildning. Forskningen och forskarutbildningen verkar dessutom vara svagt förankrad i grundutbildningen, bland såväl studenter som lärare. En öppen fråga i Konsthögskolan i Malmö är om, och hur, mer praxisorienterade konstnärer klarar sig som forskare när ingen specifik konstnärlig metodundervisning bedrivs inom utbildningen.

Det är problematiskt att i detta tidiga skede jämföra de svenska utbildningarna med motsvarande i Norden och Europa. Det är viktigt att man i Sverige

i framtiden tar ställning till den konstnärliga forskningens särart, dess förhållande till det gestaltade och till vetenskapen.

Generella rekommendationer

- Varje lärosäte bör formulera mål och framtidsvisioner för sin verksamhet. Dessa skall också kommuniceras utåt.
- Anställda lärare bör ha en anställningsgrad som möjliggör tillräcklig närvaro på skolan och tid för eget konstnärligt utvecklingsarbete.
- Anställningar bör i görligaste mån utlysas och sakkunnigprövas.
- Studieplaner, även individuella, skall finnas i skriftlig form.
- Riktlinjer för examination måste vara tydliga och allmänt kända.
- Kursvärderingar skall genomföras och ligga till grund för framtida planering.
- Inom forskarutbildningen skall det finnas handledare som är konstnärer.

Nordisk utblick

Samtliga konsthögskolor i Sverige är medlemmar av det nordiska konstakademinet Kuno (Konstutbildningar i Norden) som även inkluderar de baltiska länderna. Nätverket finansieras genom medlemsavgifter och av Nordplus, Nordiska ministerrådets program för samarbete inom högre utbildning i Norden. Aktiviteterna inkluderar student- och lärarutbyten mellan skolor, gemensamma projekt, en gemensam masterutbildning och ett årligt seminarium för lärare. Alla skolor är aktiva när det gäller studentutbyten, både kortare och längre. Ofta ingår offentliga presentationer i verksamheten. Nätverket används allmänt sett flitigt av studenter från alla konsthögskolor. De får därmed tillgång till kurser, resurser och miljöer i hela Norden. Det är inte lika lätt att få till stånd lärarutbyten, bland annat på grund av att lärarna ofta har så låg anställningsgrad.

Innevarande år är det tre institutioner som erbjuder högre konstutbildning i Norge, nämligen Kunsthøgskolen i Bergen, Kunsthøgskolen i Oslo och Kunstakademiet i Trondheim vid Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet. 1996 slogs alla dessa, tidigare självständiga skolor, ihop med andra utbildningar till större institutioner på sina respektive orter. I både Bergen och Oslo samlades alla konstnärliga utbildningar inom en institution. I Trondheim inlemmades konstutbildningen i universitetet. I Tromsø startar hösten 2007 en ny kandidatutbildning i konst.

Övergången till det europeiska examenssystemet med tre cykler påbörjades 2002. Alla institutioner fick examensrätt på kandidatnivå, medan de två konsthögskolorna i Bergen och Oslo var tvungna ansöka om att få ge utbildning på masternivå. I Trondheim, där konstutbildningen är en del av universitetet, behövdes ingen sådan ansökan.

I Norge examinerades de första kandidatstudenterna 2005. Många söker till kandidatnivån från Sverige och det finns en tendens att de söker sig tillbaka till Sverige för att etablera sig som konstnärer efter avslutad utbildning. Även masternivån lockar många utländska sökande.

Söktrycket har varit mycket högre på kandidat- än på masternivån.

År 2003 upprättades i Norge ett särskilt nationellt stipendieprogram i syfte att finansiera konstnärligt utvecklingsarbete. Den som i konkurrens erhåller stipendiet får en heltidsfinansiering i tre år. Anställningen får man vid en viss institution men man förväntas att också delta i ett nationellt tvärdisciplinärt program i syfte att skapa en större kritisk massa. De enskilda konstnärliga projekten sätts på detta sätt i en större kontext. Målet är att uppnå ett konstnärligt resultat på internationellt sett hög nivå. Vid slutredovisningen ställs krav på både dokumentation av själva processen och reflektion över resultatet. En doktorsexamen ses inte som mål för arbete utan utbildningsdeparte-

mentet bidrar medvetet på detta sätt till att stärka den konstnärliga grunden i utbildningarna.

I Finland är Bildkonstakademin i Helsingfors den enda institution för fri konst som ger utbildning på högre nivå. Akademin har en lång och brokig historia. År 1848 grundades Finska Konstföreningens ritskola. År 1938 övergick ritskolan i Finska Konstakademins ägo (den fick då heta Konstakademin). År 1984 flyttades Konstakademin till statliga lokaler och döptes om till Bildkonstakademin. Den blev högskola år 1993 och eget universitet 1998 då man även startade en fyra år lång Bachelor of Fine Arts-utbildning (BFA) och en ett och ett halvt år lång Master of Fine Arts-utbildning (MFA). 1997 påbörjades en konstnärlig forskarutbildning i bildkonst. År 2005 övergick akademien till Bolognamodellen – BFA-utbildningen förkortades till tre och ett halvt år medan MFA-utbildningen förlängdes till två år.

Bildkonstakademin har 233 studenter (år 2006), åtta professorer, sex lektorer och ett större antal timplärare. Akademin består av sex avdelningar: måleri, skulptur, grafik, tid- och rumkonst (för bland annat film, video, fotografi och performance), påbyggnad (med doktorandutbildning) och den generella avdelningen som huvudsakligen ansvarar för teoriundervisning

I Finland finns det dessutom åtta yrkeshögskolor vars verksamhet delvis omfattar utbildning i fri konst. Dessa utbildningar leder till en särskild yrkeshögskoleexamen som både i Finland och internationellt anses ge kompetens till MFA-studier.

Göteborgs universitet

Högskolan för fotografi (HFF)

Förutsättningar

Fotografutbildningen startades som en försöksverksamhet inom Högskolan för design och konsthantverk (HDK) år 1982. Målet var att på högskolenivå utbilda fotografiska yrkespraktiker inom vetenskaplig fotografi, reklamfotografi samt press- och dokumentärfotografi.

Den förste professor som tillsattes mot slutet av 80-talet präglade utbildningen åt det individuella, konstnärliga skapandet och införde filmrelaterade inslag. Året 1997 startade ett nytt treårigt program inriktat på filmregi. Högskolan bytte då namn till Högskolan för film och fotografi. Sedan 2005 utgör Högskolan för fotografi och Filmhögskolan egna enheter inom den konstnärliga fakulteten. HFF bedriver, förutom en kandidat- och magisterutbildning (3 + 2 år), ett antal fortbildningskurser samt medverkar i den fakultetsövergripande forskarutbildningen.

HFF leds av en institutionsstyrelse med representanter för anställda och studenter, i vilken prefekten är ordförande. Styrelsen fattar beslut i samtliga övergripande frågor som rör utbildningen. Det operativa arbetet sköts av en ledningsgrupp som består av prefekt, studierektor och studentrepresentant.

Inom fotografiprogrammet antas upp till 15 studenter årligen till kandidatnivå och ytterligare ca 7 till magisternivån. Söktrycket till den första nivån är gott, det finns ca 20 sökande per plats. Däremot är söktrycket till magisternivån lågt för en konstnärlig utbildning, med 2–3 sökande per plats. Antagningen sker utifrån anonyma arbetsprover och genom intervjuer inför respektive nivå. Antagningsjuryn består av lärare, studenter och externa bedömare.

En adjungerad professor och en gästprofessor har tjänstgöringsgrad om 25 respektive 40 procent. Därutöver är 8 lärare anställda för minst ett år. Den totala lärarkapaciteten i programmet motsvarar strax under 3 heltidsekvivalenter. Ett antal gästlärare medverkar i olika omfattning i upp till 3 veckor. Alla lärare i gestaltande fotografi har bakgrund som yrkesverksamma fotografer eller konstnärer och de flesta verkar i olika grad inom yrket, parallellt med undervisningen.

Utbildningen flyttade 2004 till centrala Göteborg till ett nytt hus i närheten av Konsthögskolan Valand och HDK. Det nya huset beskrivs som ett lyft, inte minst på grund av att man nu kan ha ett eget galleri. Informationsförsörjningen är mycket god genom ett bibliotek gemensamt med Konsthögskolan Valand, universitetets bibliotek samt ett bibliotek och arkiv specialiserat på fotografi vid Hasselblad Center.

Utbildningen i fotografi är mycket beroende av utrustning. Det ekonomiska läget medger dessvärre knappast något utrymme för tillräckliga investeringar i professionella digitalkameror för olika format.

Bedömargruppens intryck

Självvärderingen är väl genomförd och informativ, och analysen av styrkor och svagheter visar på en god självuppfattning. Att prefekten, som ansvarar för det mesta i det vardagliga beslutsfattandet, är underordnad institutionsstyrelsen är positivt. Samtidigt tycks mycket av budgetansvaret vara delegerat till de kursansvariga. Organisationen är då centraliserad och platt på en och samma gång vilket kan skapa problem med överblick och transparens.

Det totala studentunderlaget är litet vilket medför ekonomiska problem. Söktrycket till magisterprogrammet är lågt, men det är svårt att värdera det då övriga i utvärderingen ingående utbildningar ännu inte delat upp sina fem-åriga program enligt 3 + 2 modellen, och det därmed är oklart vilket söktryck de får till sina masterprogram. De kandidatstudenter bedömargruppen mötte kunde mycket väl tänka sig att studera vidare i Göteborg eller någon annanstans efter att ha jobbat några år.

Lärarkompetensen är god, men kapaciteten är problematisk då lärarna i allmänhet arbetar i alltför liten tjänsteomfattning. Målet att alla lärare ska genomgå en högskolepedagogisk utbildning och ha tid för konstnärligt utvecklingsarbete inom ramen för sin tjänst är vällovligt men knappast realistiskt i dagsläget. Eftersom skolan ingår i den konstnärliga fakulteten och medverkar i den fakultetsövergripande forskarutbildningen finns mycket goda förutsättningar för en god akademisk miljö med tillräcklig kritisk massa. Det faktiska samarbetet med närliggande utbildningarna på grundnivå kan med fördel utvecklas så att det inte enbart omfattar gemensamma teorikurser.

HFF har en god analog maskinpark, men digitaliseringen har ställt till problem. Utrustningen är dyr och blir genom den snabba tekniska utvecklingen snabbt föråldrad. Det behövs en långsiktig lösning på detta ekonomiska problem. För övrigt är infrastrukturen ändamålsenlig.

Utbildningen fokuseras på ett enda medium. HFF vill utveckla fotografin som konst, som teknik och som teoribildning. Det finns å ena sidan en styrka att vilja renodla studiet i och av det fotografiska uttrycket, men å andra sidan en svaghet att gränsen till fotografin som professionellt hantverk och som ett konstnärligt uttryck bland andra är så tunn.

Programmet håller en hög nivå på både ämnesbredd och ämnesdjup. Innehållet baseras på tanken att fotografi är ett medium med en bred funktion inom samhället. Dessutom har HFF av tradition en bra teoriutbildning liksom utbildning i att förmedla sig i skrift. Denna tradition har uppenbarligen bevällits och utvecklats på ett positivt sätt genom åren. Institutionen har ett välutvecklat system när det gäller undervisningsmetoder, utvärdering, kritik och examinationsformer. Detta system fungerar väl som garanti för att studenterna utvecklar kunskap i gestaltning, teori, skrivande och muntlig presentation.

Studentinflytandet tycks fungera väl både formellt och informellt. Kursvärderingar genomförs systematiskt och används i planeringen inför kommande terminer.

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Vid Göteborgs universitet finns landets enda specialiserade fotoutbildning inom högskolesektorn. I Göteborg finns också Erna och Victor Hasselblads stiftelse som tillkom i syfte att främja vetenskaplig undervisning och forskning inom naturvetenskap och fotografi. Dessutom finns Hasselblad Center som finansierar forskningsprojekt och erbjuder, förutom fotoutställningar, även turnerande sådana, seminarier, föreläsningar, bibliotek samt arkiv kring det fotografiska mediet. Samverkan mellan dessa institutioner och Göteborgs stad skapar unika möjligheter att göra just Göteborg till "Sveriges huvudstad i foto". För det behövs långsiktiga, inte minst ekonomiska strategier. Bristen på digital utrustning hotar HFF:s utveckling när det gäller både teknisk och gestaltande undervisning.

Utbildningen håller i dag god kvalitet och de tankar som finns kring ytterligare förändringar är helt rätt, men snara åtgärder krävs. En framtida satsning på ett internationellt attraktivt masterprogram är av avgörande betydelse. För att uppnå detta krävs dock att professorskompetensen samlas och utökas, samtidigt som det faktiska utrymmet för konstnärligt utvecklingsarbete ökar.

Bedömargruppen rekommenderar:

- Göteborgs universitet får bestämma sig om man vill stödja en fotoutbildning i världsklass, vilket innebär investeringar i ny teknik.
- Samarbete inom fakulteten (större kritisk massa på grundläggande och avancerad nivå) och med Hasselblad Center (seminarier, publikationer) behöver utvecklas.
- Professorskompetensen måste samlas och förstärkas. Tjänsterna bör naturligtvis tillsättas efter sakkunnigprövning.

Konsthögskolan Valand (KHV)

Förutsättningar

Konsthögskolan Valand grundades år 1865 som Göteborgs musei ritkola och tillhör därmed landets äldsta konstnärliga utbildningar. Den förstatligades år 1977 och blev en egen institution vid Göteborgs universitet. Den är nu en del av den konstnärliga fakulteten.

Valand har bedrivit ett femårigt program i fri konst som sedan 2005 är uppdelat i en kandidatnivå respektive magisternivå (3 + 2 år). Samtidigt erbjuds en tvåårig påbyggnadsutbildning, C:art Media, i samarbete med Chalmers tekniska högskola och IT-universitetet i Göteborg. Målet med denna påbyggnads-

utbildning är att den ska resultera i ett gemensamt masterprogram. Sedan våren 2004 medverkar skolan i den fakultetsövergripande forskarutbildningen.

KHV leds av en högskolerektor utsedd av dekanen. Det tydliga rektorstyret har skapat en god ordning i en under flera år turbulent organisation med bland annat många rektorsbyten. Den sammanlagda administrativa funktionen, som förutom rektor omfattar ytterligare fem personer, utgör 5,8 heltidsekvivalenter.

Söktrycket ca 40 sökande per plats är det näst högsta bland landets frikonst utbildningar. Antagningen sker utifrån arbetsprover och intervjuer. Antagningsjuryn består förutom av lärare och studenter även av externa bedömare.

De flesta lärarna är förordnade på ett till två år, och alla utom en i en omfattning av 20–50 procent. Det innebär att de tolv personer som medverkade under våren 2006 motsvarade endast 3,6 heltidsekvivalenter. En tillsättning av en heltidsektor pågår och en heltidseprofessur är vakant. Närmare 30 gästlärare, många internationellt välkända, bidrar med olika spetskompetenser.

Infrastrukturen, i form av lokaler och utrustning, är god men miljön verkar sluten och ger en känsla av isolering. Det egna bibliotekets bestånd är inriktat på samtidskonst och konstteori. Studenterna har naturligtvis även tillgång till universitetets bibliotek.

Bedömargruppens intryck

Konsthögskolan Valand har genomfört självvärderingen på ett seriöst och konstruktivt sätt. Den baseras bland annat på enkäter bland alla berörda, inklusive utexaminerade studenter. Den sammanfattande analysen visar på en god självuppfattning.

Det rektorsstyre som tillämpas vid skolan där institutionsstyrelsen är ett diskussionsforum utan beslutsrätt kan rent generellt ifrågasättas. Med tanke på den tidigare turbulensen verkar det samtidigt vara ett framgångsrikt sätt att arbeta sig ur en mångårig kris. På sikt vore det dock önskvärt att rektorn tog mer av det ämnesmässiga ansvaret och inte enbart sysslade med det administrativa. Lärarnas kompetens är god men kapaciteten är ett problem, särskilt för professorer och lektorer, då alltför många har för låg anställningsgrad. Det är ytterst angeläget att professorsbefattningen utlyses omgående, och i en tillräckligt stor omfattning som ger ett rejält utrymme för konstnärligt utvecklingsarbete och medverkan i utbildningen både på grundnivå och på den avancerade nivån. Det också viktigt att de övriga lärarna får tillräckligt utrymme för konstnärligt utvecklingsarbete vilket inte är enkelt med tanke på deras ringa tjänsteomfattningar. Tillgången på kompetenta gästlärare, ofta internationellt rekryterade, är god.

Genom att Valand ingår i en konstnärlig fakultet och medverkar i den fakultetsövergripande forskarutbildningen finns här goda förutsättningar för en god akademisk miljö med tillräcklig kritisk massa. Det faktiska samarbetet med närliggande institutioner kan med fördel förbättras både på grundläggande och på avancerad nivå.

Diskussionen om långsiktiga mål pågår, vilket är positivt. Som en profil nämns digital gestaltning, vilket är naturligt med tanke på de påbyggnadsutbildningar som finns inom fri konst, men ytterligare tankearbete kring profil behövs.

Tillgången på biblioteksresurser och utrustning verkar tillfredsställande.

KHV har genomfört ett stort arbete med anpassningen till den nya examensordningen, till form såväl som innehåll. Termer som nivå, prestation och ansvar är tydliggjorda. Det finns en bra balans mellan praktik och teori. Skrivträning sker genomgående och man arbetar aktivt med genusfrågor. Antalet obligatoriska kurser är kanske väl högt. Det tycks dock hänga väl samman med den uttalade strävan till växelverkan mellan institutionen och den individuella studenten och ambitionen att skolan inte enbart ska vara en resurscentral.

Undervisningsmetoderna är varierande. Att under det första året låta studenterna arbeta i olika workshops med samtliga lärare ger en god bild av vilka lärarna är och vad de har för specialkunskaper, som kan vara till hjälp i den individuella utvecklingen under hela utbildningen. Även systemet med olika ansvarslärare för olika studieår är genomtänkt. Både det formella och informella studentinflytandet tycks fungera och kursvärderingarna genomförs systematiskt.

Valand har goda kontakter med andra utbildningar i fri konst i Sverige och med nordiska och baltiska konstinstitutioner. Kontakter finns även med andra utländska institutioner i exempelvis Glasgow, Moskva och Montreal. Skolan har ett galleri och lärarna uppmuntrar att studenterna deltar i olika mässor, biennaler och andra utställningar utöver de egna examensutställningarna. Samarbete finns även med museer och konsthallar i Västsverige.

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Det har krävts en hel del arbete och en god ledning för att konsolidera och skapa arbetsro på Konsthögskolan Valand. I dag verkar man ha kommit dit hän och alla tycks sträva efter samma mål för utveckling av programmet. En del arbete återstår men man är på rätt väg.

Skolan har för tillfället för många adjunkter, och en professorstillsättning bör vara högst prioriterad. Det faktum att många lärare är verksamma som konstnärer ersätter inte behovet av att ge alla utrymme för konstnärligt utvecklingsarbete inom ramen för anställningen. Att ha en professor på plats skulle även underlätta den fortsatta diskussionen om profilering i syfte att kunna erbjuda ett internationellt attraktivt masterprogram i fri konst. Samarbete med utländska konstinstitutioner skapar många utvecklingsmöjligheter, och samarbetet med partnerskolan i Moskva är utan tvekan det mest ambitiösa och genomtänkta.

Bedömargruppen rekommenderar:

- På sikt bör fler tjänster utlysas och sakkunnigprövas, men en professors-tjänst gärna omgående.
- Arbetet med mål och profil för en internationell attraktiv masterutbildning bör intensifieras.
- Samarbetet mellan fakultetens utbildningar, inte bara i teorikurserna utan även i gestaltande projekt, kan med fördel utökas.

Forskarutbildning vid HFF och KHV

Förutsättningar

Den konstnärliga fakulteten som inrättades vid Göteborgs universitet år 2000 är fortfarande det enda i sitt slag i Sverige. Här ryms en mängd konstarter och genrer som tillsammans utgör kritisk massa i den fakultetsövergripande konstnärliga forskarutbildningen. Vid universitetet har tidigare producerats avhandlingar inom till exempel musikvetenskap eller musikhistoria. Men nu handlar det inte längre om forskarutbildning som har sin grund i humaniora eller pedagogik utan om forskarutbildning som utgår från nya, rent konstnärliga perspektiv. Fakulteten driver för närvarande även de flesta konstnärliga forskningsprojekt finansierade av bl.a. Vetenskapsrådet förlagda vid ett lärosäte.

Fakultetens gemensamma forskarskola omfattar nio discipliner och för tillfället deltar 41 doktorander i den, för Valands del 7 (6 i fri konst, 1 i estetiska uttrycksformer med inriktning mot utbildningsvetenskap) och för HFF 7 (2 i fotografisk gestaltning, 5 i digital gestaltning). Utbildningen leder till en filosofie doktorsgrad. Avhandlingen rymmer moment av rent konstnärlig art i form av utställningar men även en skriftlig dokumentation. De i utbildningen ingående obligatoriska kurserna är inriktade på centrala teoretiska och metodologiska kunskaper och färdigheter.

Fakultetsnämnden har huvudansvaret för utbildningen och högskolerektorn är ansvarig för arbetsledning och ekonomi, och har därmed ledningsansvar också för hur forskarutbildningen bedrivs. Av strategiska skäl och av resursskäl sker en permanent konsultation mellan Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete och ledningen för forskarutbildningen. Det finns även en ansvarig för forskarutbildningen och en koordinator, dvs. en administrativ stab, motsvarande 1,5 heltidsekvivalenter. Ett forskarutbildningsråd, i vilket även en doktorandrepresentant ingår, breder frågor som rör kursplaner, individuella studieplaner, antagning och handledarkompetens.

En ekonomisk ersättning betalas ut till institutionerna respektive högskolorna för att täcka doktorandernas löner, driftsbidrag, ersättning för disputationer och vissa basresurser. Det finns tydliga riktlinjer för fördelning av de olika bidragen. Ett problem är att många av de stiftelser och fonder som finns

som resurs för doktorander och forskare vid andra traditionella fakulteter inte kan utnyttjas av de konstnärliga utbildningarna.

Söktrycket till forskarutbildningen är mycket högt. Det totala antalet sökande till fakultetens forskarutbildning år 2004 var 169 per 11 platser och könsmässigt jämt fördelat. De 41 nuvarande doktoranderna vid fakulteten kommer från 9 olika länder, och tillsammans med lärarnas och handledarnas ursprung bidrar de till fakultetens mångfald och internationalisering.

Bedömargruppens intryck, sammanfattande bedömning och rekommendationer

Det finns en lång tradition när det gäller att bedriva forskarutbildning och forskning om konst. Forskarutbildning och forskning i konst befinner sig däremot fortfarande i sin linda. Här kan utvecklingen i Göteborg vara banbrytande, även om mycket än så länge fortfarande handlar om att hitta egna uttrycksformer. I det arbetet är det viktigt att samarbeta både nationellt och internationellt, och framför allt bör det nationella samarbetet utvecklas.

Programmet är väl genomtänkt och den fakultetsövergripande ansatsen garanterar tillräcklig kritisk massa och erbjuder intressanta fora för diskussioner kring handledning. Här skapas också mötesplatser för professorernas kompetensutveckling inom de olika medierna. Valet att inte avkräva HFF:s och Valands doktorander institutionstjänstgöring har troligtvis att göra med att de under flera år tidigare varit verksamma som lärare. Men det är samtidigt viktigt att doktorandernas och forskarnas kompetens kommer studenterna på grundnivå och avancerad nivå tillgodo på ett helt annat sätt än i dag.

Högskoleförordningens krav på att en doktorands handledare ska vara disputerad är fullt rimligt inom traditionella vetenskapsområden, men ställer till problem inom detta nya forskningsfält. Samtliga doktorander vid HFF och Valand har en huvudhandledare som är disputerad vid samhällsvetenskaplig fakultet men med erfarenheter som konstteoretiker och kurator. För att kunna säkra en god handledning krävs aktiva handledare och examinatorer med gedigen kompetens inom gestaltande konstnärlig verksamhet.

Den konstnärliga fakulteten har i stort anammat den terminologi och uppläggning av forskarutbildning som är gängse vid de traditionella fakulteterna. Inte minst gäller det själva examenstiteln filosofie doktor, en titel som för övrigt brukas av bland andra de anglosaxiska konstutbildningarna. Detta kan dock skapa en del problem, inte bara terminologiska. Den konstnärliga forskarutbildningen och forskningen kan tappa sin konstnärliga särart och bli i någon bemärkelse tvärvetenskaplig. Här återstår uppenbarligen en hel del arbete i syfte att trygga en identitet som känns rätt för just det konstnärliga området.

Bedömargruppen rekommenderar följande:

- Det nationella samarbetet kan förbättras.

- Behovet av handledare med gedigen kompetens inom konstnärligt gestaltande kompetens är alarmerande stort, inte minst med tanke på den knappa professorskapaciteten vid de berörda institutionerna
- Doktoranderna bör involveras mer i undervisning på grundnivån och i den framtida avancerade nivån.

Litterär gestaltning

Vid urvalet av vilka utbildningar som skulle utvärderas inom det konstnärliga området tillämpades som ett första kriterium att studenterna antas till utbildningen genom arbetsprov. Då kom den tvååriga utbildningen i litterär gestaltning (LG) som leder till högskoleexamen med, trots att utvärderingarna normalt endast omfattar utbildningar som leder till minst kandidatexamen alternativt sådana som leder till en konstnärlig högskoleexamen enligt yrkesexamensförordningen. Men ämnet litterär gestaltning kan också vara ett huvudämne i en kandidat- eller magisterexamen vid Göteborgs universitet. Därför har vi försökt behandla detta program eller ämne i göriligaste mån efter samma mall.

Förutsättningar

Författarutbildningen i litterär gestaltning startades för tio år sedan med syftet att erbjuda en avancerad konstnärlig utbildning inom detta område på högskolenivå. Utbildning i litterär gestaltning på just denna nivå finns fortfarande endast i Göteborg.

LG utgör den minsta enheten vid den konstnärliga fakulteten. Kursplaner och andra övergripande beslut om utbildningen tas i fakultetsnämnden efter förslag från LG:s ledningsgrupp som består av kursföreståndaren, professorerna och en handledare. Geografiskt är utbildningen samlokaliserad med Konsthögskolan Valand. Programmet erbjuds på campus i en mycket koncentrerad form med relativt få samlade schemalagda möten.

Till den tvååriga utbildningen antas ca 12 studenter vartannat år. Antalet sökande har varierat från 270 till 400, och flera av de antagna har redan debuterat som författare. Urvalet baseras på 10–20 sidor nyskriven skönlitterär text samt ett personligt brev, i vilket de sökande besvarar ett antal frågor enligt en given mall. De antagna studenterna har ofta genomgått eftergymnasiala utbildningar, några är nybörjare vid universitetet medan andra har läst vissa kurser, tagit en examen eller till och med är doktorander i litteraturvetenskap. Vid sidan av programmet erbjuds påbyggnadskurser med ett fåtal platser. Dessa kan även ingå i kurspaketet för fakultetens doktorander.

Tre lärare var vid tidpunkten för självvärdering anställda på minst tre år, en som kursföreståndare med mycket begränsad undervisning och två adjungerade professorer. Den totala undervisningskapaciteten på dessa tjänster motsvarade knappt 0,7 heltidsekvivalenter. Sedan dess har en ytterligare lärare anställts. Dessutom anlitas ca 8 externa handledare för ca 60 timmar per läsår

och person. Några av lärarna har deltagit i det av Vetenskapsrådet stödda kollegiet Arttech, och från och med 2006 har litterär gestaltning ett eget treårig forskningsprojekt om "skrivandets rum" där tre till utbildningen knutna lärare deltar. Utöver detta har LG drivit ett antal KU-projekt som bland annat resulterat i en essäbok. Samtliga lärare och handledare är välrenommerade skönlitterära författare i Sverige eller Norge. Genom möten med dessa får studenterna även kännedom om villkoren för skönlitterära författare och kännedom om hur bokförlag fungerar.

Tillhörigheten till den konstnärliga fakulteten samt samarbete med flera närliggande utbildningar ger goda förutsättningar för en kritisk akademisk miljö. Infrastrukturen när det gäller biblioteksservice är väl tillgodosedd genom universitetets bibliotek.

Bedömargruppens intryck

Självvärderingen är väl genomförd, informativ och förankrad. Den sammanfattande analysen skulle ha vunnit på en reflektion kring den lilla utbildningens sårbarhet.

Programmet har tydligt uppsatta mål som återspeglas i dess uppläggning. Det litterära samtalet kring egna och andras texter styr innehållet. Utbildningen ser den skönlitterära boken som en slutprodukt. Detta är dess styrka men det kan samtidigt vara en svaghet att profilera utbildningen mot ett mycket snävt medium.

Antagningsprocessen skulle vinna på att externa bedömare anlitas i juryn.

Programmets uppläggning förutsätter mycket eget arbete och den koncentrerade schemalagda tiden för föreläsningar, seminarier och handledningssamtal är väl genomtänkt. Det är uppenbart att textsamtalen, handledningen och framför allt det egna skrivandet står i centrum. Utvärdering, återkoppling och kritik är integrerade i samtliga moment. Publikmötet tränas förutom i textsamtalen genom frekventa uppläsningar, vilket är positivt.

Examination förekommer, som i övriga utbildningar, egentligen inte i någon annan form än kravet på närvaro. Tanken är att studenterna redan från början är diamanter som bara behöver finslipas. Det är en sympatisk tanke i en utbildning som denna.

Även om antalet lärare nyligen har ökat är utbildningen på grund av sin ringa volym i alltför stor utsträckning beroende av ett antal eldsjälar och de externa, visserligen ytterst kompetenta, handledarna.

Studenterna tycks ha ett stort informellt inflytande men är inte representerade i ledningsgruppen. Kurserna utvärderas systematiskt och utvärderingarna ligger till grund för förändringsarbete. Någon systematisk uppföljning av de utexaminerade studenterna har inte gjorts, men lärarna har genom täta kontakter med tidigare studenter en god uppfattning om deras verksamhet efter avslutat program. Könsfördelningen är i princip jämn både i student- och lärargruppen, och genusperspektivet lyfts fram i utbildningen. Ungefär en tred-

jedel av studenterna kommer från studieovan miljö och tre av de antagna i den senaste årskullen har en utomnordisk språklig bakgrund. För övrigt antas i varje årskull även norska, och någon gång danska, studenter. Arbetsspråk i undervisning och handledning är svenska, norska och danska. LG ingår och är aktiv i det europeiska nätverket för författarutbildningar (European Network for Creative Writing Programs).

Kontakten med branschen (förlag, bibliotek och den litterära offentligheten) är mycket god. Med åren har utbildningen fått ett så positivt rykte att förläggare aktivt söker upp studenterna. Många manus har publicerats under utbildningens gång eller i nära anslutning till examen.

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

LG är en unik utbildning i nationellt och antagligen även nordiskt perspektiv. Den har inga ambitioner att bli mer akademiserad än den i dag är, exempelvis genom att definiera upp sig till avancerad nivå med de förkunskapskrav en sådan reser. Det hindrar inte att det är mycket hög kvalitet på studenterna, och kursledningen är noga med att inte utvidga verksamheten och därmed äventyra den höga kvaliteten. Studenterna vittnar mangrant om kursens betydelse för det egna författarskapet och det egna läsandet. Samtidigt vilar mycket på enskilda personers (kursledningen, som har varit med sedan starten för tio år sedan) engagemang, entusiasm och förmåga att hålla sig friska. En mycket liten organisation är alltid en skör struktur som lätt kan falla sönder. Det är dock inte så mycket att göra åt den saken, bara hoppas på att efterväxten är god och möjlig att fasa in efter hand. Eftersom utbildningen är tvåårig och ligger på grundläggande nivå finns det ingen kandidat- eller masterexamensrätt att pröva, vare sig en filosofisk eller konstnärlig, men LG kan om så önskas ansöka om konstnärlig högskoleexamen.

Bedömargruppen rekommenderar följande:

- externa bedömare i antagningsjuryn
- studentrepresentant i ledningsgruppen.

Konstfack

Förutsättningar

Konstfack är Sveriges största konst- och designhögskola. Skolan som grundades 1844 har i dag ca 900 studenter och 200 anställda. Sedan 2004 ligger Konstfack vid Telefonplan i Hägersten, söder om Stockholm. De numera byggnadsminnesklassificerade funkislokalerna har omvandlats från fabrik till 20 300 kvadratmeter konst- och designskola.

Kandidat- och magisterprogrammen med inriktning konst är förlagda till institutionen för konst. Institutionen är en av totalt nio stycken. En av dessa institutionen för interdisciplinära studier, har inga egna studenter (kommer att anta sådana till höstterminen 2007) utan erbjuder istället gemensamma kurser för studenterna på de olika institutionerna.

Konstfack har en högskolestyrelse som reglerar besluts- och ledningsstrukturen på skolan. Högskolestyrelsen fastställer budgetramen för hela högskolan. Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete (KU-nämnden) har ansvar för övergripande frågor om uppföljning, planering, kvalitetssäkring av forskning, grundutbildning samt tillsättning av professors- och lektorstjänster. Utbildningsnämnden (UN) vid institutionen för konst består av företrädare för personal, studenter samt två företrädare för yrkeslivet. Prefekten är ordförande. På delegation av KU-nämnden ansvarar UN för utbildningens innehåll och organisation inom institutionen. UN beslutar om intern budgetfördelning på institutionen. UN har i sin tur ett arbetsutskott (AU) som förbereder och verkställer UN:s beslut. Slutligen finns också en konstnärlig ledningsgrupp som består av institutionens professorer. Den ansvarar för vision och inriktning av utbildningen och forskningsarbetet.

Årligen antas 13–15 studenter till kandidatprogrammet med inriktning konst. Söktrycket är högt, med över 30 sökande per plats. År 2005 fanns totalt ca 75 studenter inom grundutbildningen.

Antagningen sker utifrån arbetsprover och intervjuer. I antagningsarbetet deltar minst en av de tre professorerna, en eller två av de övriga lärarna, en extern konstnär och tre studenter (helst från avgångsklassen).

Det finns tre professorer, två lektorer och fyra adjunkter på institutionen. Tillsammans motsvarar deras tjänstgöring 3,04 heltidstjänster. Dessutom är två lektorstjänster och en adjunktstjänst vakanta och utlysta. (Tjänsterna tillsattes under januari och februari 2007.) Samtliga lärare har tid avsatt för konstnärligt utvecklingsarbete i sina tjänster. Man anlitar årligen gästlärare, föreläsare och projekthandledare, sammanlagt ett tjugofemtal personer. Sammantaget har lärarna kompetens inom olika områden som t.ex. foto och video, skulptur, data och video, måleri samt konstteori.

Infrastrukturen är god. I synnerhet när det gäller digital utrustning är tillgången mycket god. Det finns gott om olika sorters ateljéer och verkstäder på

skolan men de kan ibland vara svåra att få tillgång till. Verkstäderna är inte heller anpassade för stora skulpturer och målningar. Konstfack har ett av Sveriges största design- och konstabibliotek. Här finns också ett videotek.

Bedömargruppens intryck

Självvärderingen var informativ och återspeglade att många varit inblandade i arbetet. Den sammanfattande analysen visar god självinsikt.

Organisationsstrukturen på Konstfack som helhet är komplicerad, inte minst ur studenternas perspektiv. Samarbetet över institutionsgränserna framstår som överraskande litet. Den pågående omorganisationen går dock i rätt riktning med färre institutioner och färre ledamöter i de olika organen. Ledningen för institutionen för konst verkar se det nya gemensamma masterprogrammet som en möjlighet till fler samarbeten framöver, på liknande sätt som den studentlösa institutionen för interdisciplinära studier redan i dag fungerar som kursproducent för hela skolan. Organisationskulturen framstår också som icke-hierarkisk och öppen, vilket är positivt.

Skolans profil visade sig vara en svår fråga. I självvärderingen formuleras profilen som inriktad mot icke materialbaserad konst eller digital bild och video, men detta poängteras inte i skolans egen information om utbildningen utan är enligt självvärderingen uttalad, något som ”alla vet”. Dessutom sägs det att det hör till den uttalade självförståelsen att göra konst med politiska ämnen som tema. Det är inte ett problem i sig att ha en sådan profil, men den måste skrivas ut och göras klar för alla. Annars finns risken att exempelvis måleriintresserade studenter i efterhand upplever att de har sökt sig till fel skola.

En ny och tydligt uttalad profil finns för masterprogrammet, nämligen ”det offentliga rummet” eller ”public domain”. Man har haft informationsmöten för studenterna om valet av profil men frågan är hur väl man har lyckats förankra denna inriktning eller vikten av att ha en profil överhuvudtaget.

Institutionen har högt kvalificerade lärare och professorer. Det gäller även gästlärare och handledartillgången. Studenterna tycks ha lätt att få kontakt med lärarna. Lärarna har gott om tid för konstnärligt utvecklingsarbete.

Antagningsprocessen verkar väl genomtänkt med god studentrepresentation och studentmedverkan.

Trots att lokalerna är så pass nya råder brist på rum och ateljéer för materialbaserad, stor och ”smutsig” konst. Det finns gott om verkstäder och utrustning, men allt är inte tillgängligt för alla. Det är svårt att få tillgång till de lokaler som inte är fri konstinstitutionens ”egna”.

Det finns relativt många obligatoriska kursmoment under det första året på programmet, vilket riskerar att leda till brist på tid för reflektion för studenterna. Det är viktigt att skapa jämvikt mellan antalet kurser och studenternas egen skapande verksamhet. De gestaltande och de teoretiska delarna tycks dock väl integrerade.

Sedan hösten 2004 är det ursprungliga femåriga programmet uppdelat i en kandidatnivå och en magisternivå. Ett nytt tvåårigt masterprogram med tema ”public domain” eller ”det offentliga rummet” är väl förberett. Masterutbildningen är öppen även för sökande utanför Konstfack.

Det pågående arbetet med en ny utbildningsstruktur ställer höga krav på att lärarna och handledarna formulerar tydliga instruktioner för examination på de olika nivåerna. Professorerna handleder bara på magisternivå, vilket kan vara en nackdel.Handledningen verkar annars vara välorganiserad och väl fungerande liksom examinationsformerna. Bedömagruppen ställer sig dock frågande till varför examinationen på kandidatnivån är mer krävande än på magisternivån. På kandidatnivån är det en extern examinerare och en professor som man inte handledts av som examinerar studenterna. På magisternivån är det den professor man handledts av som examinerar tillsammans med en extern examinerare. För kandidatexamen krävs ca 10 sidor text och för magisterexamen ca 20 sidor, vilket är exceptionellt mycket jämfört med de flesta andra konsthögskolor.

Institutionen gör obligatoriska kursvärderingar som också följs upp. Det verkar finnas stor lyhördhet för synpunkter från studenter och studentrepresentanter finns i alla instanser. Man arbetar medvetet med jämställdhet vid rekrytering av personal och på alla nivåer i utbildningen.

Utbildningen har samarbeten med estetikprogrammet på Södertörns högskola. Man arbetar medvetet med att ta in gästlärare utifrån och från länder utanför västvärlden. Man har en ganska omfattande seminarie- och föreläsningssynerksamhet och andra samarbeten med skolor utomlands. Det är relativt vanligt att Konstfacks egna studenter åker utomlands på utbyte. Introduktionen och omhändertagandet av utbytesstudenter tycks dock bristfällig.

Studenterna får obligatorisk skrivträning för att lära sig att presentera sin konst för omvärlden. Under utbildningen genomförs utåtriktade projekt och studenterna uppmuntras till publikmöten under sin utbildning. Några av studenterna tyckte dock att skolan är för fokuserad på konstvärlden och konstmarknaden.

Konstfack har goda förutsättningar för forskarutbildning. Flera kurser som ges av institutionen för interdisciplinära studier framstår som forskningsförberedande. En skola med en så stark teoretisk och analytisk prägel kunde ha kommit längre i planeringen av forskarutbildning. Skolan har ekonomiska och mentala resurser för forskning och biblioteket är ett av de bästa i landet på sitt område, men det saknas en formell forskarmiljö. En Konstfacksgemensam doktorandtjänst kommer att utlysas i år, och det återstår att se om den tillfaller institutionen för konst.

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Utbildningen i fri konst på Konstfack håller god kvalitet och organisationen på konstinstitutionen är demokratisk med väl fungerande studentinflytande. Man kan dock konstatera att samarbetet mellan Konstfacks olika institutioner

är nästan obefintligt, men att det nya gemensamma masterprogrammet kan bidra till ökat samarbete.

Skolan har goda förutsättningar att förverkliga den nya utbildningsstrukturen. Den goda framförhållningen och profileringen av masterprogrammet kan dock leda till att man tappar en del av sina egna studenter. Samtidigt kan man få svårt att rekrytera studenter till masterprogrammet innan informationen om dess existens har nått ut till presumtiva sökande i Sverige och andra länder.

Skolan har också goda förutsättningar att etablera forskarutbildning, men en doktorandtjänst för hela Konstfack räcker förstås inte.

Bedömaregruppen rekommenderar följande:

- Utarbeta en tydligare och mer uttalad profil för kandidatnivån. Textens och teorins stora betydelse borde finnas med i utbildningens allmänna profil.
- Se till att professorerna undervisar, och framför allt handleder, redan på kandidatnivån.
- Skapa i samarbete med övriga institutioner bättre tillgång till verkstäder.
- Skapa förutsättningar för en forskarmiljö genom att samarbeta med andra konstnärliga forskarutbildningar.

Kungl. Konsthögskolan

Förutsättningar

Kungliga konsthögskolan (KKH) som grundades år 1773 är landets äldsta konsthögskola. Den är nu lokaliserad på Skeppsholmen i centrala Stockholm i närheten av Nationalmuseum, Moderna Museet och Arkitektmuseum.

Eftersom det är en självständig högskola leds den av en styrelse, i vilken interna representanter inklusive rektor såväl som externa ingår. Styrelsen beslutar i frågor av principiell vikt som högskolans organisation, policy för verksamheten, budgeten, inrättande av nya utbildningsprogram och lärartjänster. Utbildningsnämnden (UN) bereder och beslutar i ett stort antal frågor som rör utbildningen och det konstnärliga utvecklingsarbetet. UN består av representanter för lärarkåren och studenter. Rektorn och förvaltningschefen är ständigt adjungerade.

KKH bedriver den till volym största utbildningen i Sverige inom det fem-åriga magisterprogrammet i fri konst. Vid sidan av detta program som utgör drygt hälften av utbildningsverksamheten erbjuds ett antal påbyggnadsutbildningar som konst och arkitektur (15 poäng), arkitektur respektive restaureringskonst (40 poäng vardera) samt en projektutbildning för yrkesverksamma konstnärer (20 till 40 poäng). Sammanlagt utbildas ca 230 studenter per år.

Här finns ett högt söktryck till programmet i fri konst med ca 28 sökande per plats, och årligen antas ca 25 nya studenter. Antagning baseras i huvudsak på arbetsprover i original som bedöms av professorerna. Vid sidan om finns ett mycket litet antal platser (2–3 per år) på ett gäststudentprogram för kortare vistelse för utländska eller svenska studenter som är antagna vid utländska konstskolor.

Andelen lärare anställda på minst 3 år är större än vid motsvarande utbildningar. Totalt handlar det om 31 lärare varav 9 med tillsvidareanställning, 10 med tioårsförordnanden och totalt 17 med en tjänstgöringsgrad om 100 procent. Professorernas medverkan motsvarar drygt 3 heltidsekvivalenter. Ett 80-tal gästlärare med olika spetskompetenser anlitas årligen, oftast för en föreläsning öppen för samtliga studenter inom högskolan. Detta sammanlagt skapar en mycket bred lärarkompetens och innebär att handledning kan ges såväl inom måleri, skulptur, grafik, monumentala tekniker, digitala medier, virtuella studion, interaktiva system, fotografi, konsthistoria och konstteori samt materialkunskap. Samtliga lärare anställda på längre förordnanden har generöst med tid avsatt för kompetensutveckling och konstnärligt utvecklingsarbete i sin tjänst.

Infrastrukturen är mycket god, här finns unika verkstäder, utrymmen för storskaliga projekt och god teknisk support. Ett arkitekturbibliotek med en mindre samling konslitteratur finns på Skeppsholmen, och närheten till

Konstakademin ger tillgång till en omfattande biblioteksresurs och arkiv som delvis finansieras av KKH.

Bedömargruppens intryck

Arbetet med självvärderingen verkar vara förankrat bland studenter och personal, men en medveten diskussion om utbildningen saknas. Redovisningen skulle ha vunnit på en reflektion kring kunskapsuppbyggnad och lärandemiljö i den mycket fria utbildningen. Vid samtal med rektorn fick gruppen intrycket att här finns en hel del tankar som med fördel skulle kunna verbaliseras och skrivas ned. Det som i dag finns uttryckt är mycket allmänt hållna och självklara mål från 1995 om att studenterna ska utvecklas till goda och självständiga konstnärer.

Utbildningens profil är enligt självvärderingen ”frihet och bredd”. Det finns inga obligatoriska kurser, vilket ställer mycket höga krav på studenterna. Det finns en stor bredd i utbildningen tack den goda lärarkompetensen och tillgången på välutrustade och bemannade verkstäder. Det som särskiljer KKH från de andra skolorna är professorsstyret från antagning till slutexamen. Studenterna antas av professorsgruppen utan medverkan av andra lärare, studenter eller externa bedömare. Varje professor har sin egen studentgrupp, det är alltså inte årskursen som utgör en grupp. Varje student har under alla år kontakt med en professor i enskilda samtal minst två gånger per termin. I de återkommande mötena i professorsgruppen tas inga frågor upp om pedagogiska metoder, kritik och utvärdering. Professorerna som grupp deltar inte i examination av andra än sina egna studenter. Det faktum att studenten har en och samma professor under hela utbildningen kan äventyra studentens rätt till likabehandling.

Att inte externa kritiker eller opponenter anlitas gör att miljön verkar sluten. Examinationen är inte transparent, och undervisningsmetodik och utvärderingssystem återspeglar en gammaldags mästare- och lärlingskultur.

Rektorn arbetar aktivt för att luckra upp de historiska hierarkierna. Ett led i detta arbete är att få så många som möjligt att bli delaktiga i beslutsfattande arbetsgrupper. En relativt hög del av arbetet ägnas följaktligen åt möten. Samtidigt talar lärarna om tidsbrist, och studenterna om svårigheter att få tillgång till lärarsamtal och handledning. Strävan efter demokratiska arbetsformer är tydlig, samtidigt som hierarkin i lärargruppen är påtaglig.

Samtliga lärare har relativt mycket tid för konstnärligt utvecklingsarbete och annan kompetensutveckling i sina tjänster, vilket främjar uppbyggnaden av den konstnärliga grund utbildningen ska vila på. Den individuella uppbyggnaden av utbildningen gör det svårt att veta hur den enskilde studenten tillägnar sig teoretiska kunskaper och förmåga att kommunicera sitt eget skapande muntligt och skriftligt.

Den fem veckor långa startkursen för nybörjare är ett uppskattat inslag i utbildningen. Emellertid tycks studenterna inte få en organiserad presentation av lärarnas egen konstnärliga verksamhet.

Det formella studentinflytandet fungerar väl, med undantag för att studenterna inte är representerade i antagningsprocessen. Det informella inflytandet är omfattande tack vare den individuella uppläggningsprocessen av studierna, möjligheten att föreslå kurser eller gästföreläsare samt att söka pengar av sin professors budget för att genomföra olika projekt. Det är samtidigt viktigt att högskolan ser till att alla, oavsett vilken handledare de har, får samma möjligheter att utöva detta inflytande, vilket inte tycks vara självklart i dagsläget. Kursvärderingar genomförs både muntligt och skriftligt och rektorn tar del av dem. Hur resultaten används är dock oklart.

Samverkan bedrivs med Kungl. Tekniska högskolan, Karolinska institutet och i viss utsträckning även med Södertörns högskola, men mycket lite med de andra konstnärliga utbildningarna. Hela den akademiska miljön skulle vinna på en större öppenhet och samverkan både nationellt och internationellt.

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

Kungl. Konsthögskolan skiljer sig i många avseenden markant från de övriga utbildningarna i fri konst. Den har resurser utöver det vanliga. Professorsstyret är unikt i Sverige och bristen på transparens gör att skolan liknar en privat akademi.

Studenterna lovordar utbildningens uppläggning och tillgången på verkstäder och andra resurser.

Vid tidpunkten för platsbesöket hade arbetet med anpassningen till det nya utbildningssystemet knappt påbörjats.

Bedömargruppen rekommenderar följande:

- Konsthögskolan måste lösa frågan om hur den ska kunna bevara sin särart och samtidigt anpassa sig till regelverket inom akademien. Arbetet med anpassning till den nya examensordningen bör prioriteras.
- Förhållandet mellan professorer och övriga lärare bör utvecklas mot större jämlikhet.
- Extern medverkan vid examination är önskvärd.
- Samarbetet med andra konstutbildningar, både nationellt och internationellt bör utvecklas.

Lunds universitet

Förutsättningar

Konsthögskolan i Malmö (här förkortad KHM) startade sin verksamhet 1995 och har sina lokaler i före detta Mellersta Förstadsskolan mitt i Malmö.

KHM är en av de konstnärliga högskolorna i Malmö, som tillsammans med Teaterhögskolan och Musikhögskolan utgör ett ”område” vid Lunds universitet. Området styrs av en dekan och en områdesstyrelse, och här beslutas anställningsärenden, befordringsärenden upp till lektorsnivå, utbildningsplaner och ramtilldelning av budgeten. KHM leds av en utbildningsledare som också är prefekt. Beslut – om t.ex. kursplaner – på institutionsnivå tas av en institutionsstyrelse bestående av personal och studenter, samt prefekten som är sammankallande. Det finns tre beredningsgrupper till institutionsstyrelsen som består av personal och studenter: budgetgruppen, utbildningsrådet och verkstadsutskottet. Skolans lärarkollegium, bestående av samtliga lärare, samlas två gånger om året på endags- eller tvådagarsmöten som leds och sammankallas av prefekten.

KHM antar 12 studenter per år till det femåriga programmet. Ansökan kan även göras endast till magisterdelen där det finns tre extra studieplatser per år. Dessutom går 8 studenter på magisterkursen i Critical studies. Söktrycket till programmet i fri konst är det högsta i landet med ca 50 sökande per plats. Antagningen sker utifrån arbetsprover och intervjuer. Sökande till magisterdelen av programmet ska även bifoga en text om det egna konstnärliga arbetet. Antagningsjuryn består av samtliga lärare på skolan och två studeranderepresentanter.

Det finns tre tillsvidareanställda lärare, två lektorer och en adjunkt (söker f.n. lektorsbefordran). Vidare finns det nio lärare med tidsbegränsade förordnanden om minst ett år. Det handlar om fem professorer, två adjunkter och två doktorander. Tillsammans motsvarar lärarnas lärartjänstgöring 3,8 heltidstjänster. Samtliga lärare har generöst med tid avsatt för konstnärligt utvecklingsarbete i sina tjänster. Ett trettiotal konstnärer med olika spetskompetenser, kuratorer, konstteoretiker etc. anlitas som handledare, gästlärare och föreläsare och arbetar alltifrån två timmar till drygt två veckor. Det ger sammantaget en mycket bred lärarkompetens.

Infrastrukturen är god. Alla studenter har egen ateljé från första året. Här finns fullt utrustade verkstäder, teknisk support och ett bibliotek med ca 7 000 volymer.

Bedömargruppens intryck

Självvärderingen är skriven av prefekten, men alla lärare och några studentrepresentanter har deltagit i arbetets inledande fas. Förankringen framstår dock som svag i framför allt studentgruppen och inte heller alla lärare verkar ha läst

slutprodukten. Den avslutande diskussionen om styrkor och svagheter skulle ha vunnit på en mer självkritisk granskning.

Organisationsstrukturen är tydlig och formellt demokratisk. I praktiken verkar det dock råda prefektstyre: prefekten är utbildningsledare, handledare och lärare. Å ena sidan skapar denna starka ledningsstruktur ordning, tydlighet och berikande kontakter mellan studenter och ledningens internationella nätverk. Å andra sidan begränsar den möjligheten för diskussion, avvikande meningar och alternativa lösningar.

Skolan har en uttalad profil: den är internationell och inte professorsstyrd. Den internationella profilen innebär aktiv rekrytering av utländska studenter, lärare och examinatorer. Det är en spridd uppfattning att skolan är teoretiskt inriktad, även om det inte ingår i en uttalad profil.

Man har högt kvalificerade lärare och professorer. Trots att många bor på annan ort, och således inte tillbringar mer än ca en vecka per månad i skolan, framstår tillgängligheten för studenterna som god. Även när det gäller gästlärare och handledare är kompetensen mycket hög. Man kan konstatera att många av dem är teoretiker och kuratorer snarare än konstnärer.

Studenterna får egna ateljéer från första året, vilket är mycket positivt. Verkstäderna är förhållandevis små, och de många och stora korridorerna är oanvändbara på grund av att huset är klassificerat som byggnadsminne.

Ett galleri som ger studenterna utställningsmöjligheter före examen är äntligen på gång. Det befintliga galleriet används endast för examensutställningar. Biblioteket är väl fungerande och studenterna har dessutom tillgång till Lunds universitets bibliotek.

Det verkar som att sammanhållningen mellan studenter är svag liksom studenternas engagemang i beslutsfattande organ, vilket kan hänga samman med bristen på lokaler och tillfällen för samling.

Programmet är väl genomtänkt och präglas av mångsidighet, internationell profil och en relativt stark konstteoretisk inriktning. Ungefär 50 procent av utbildningstiden går till eget arbete och 50 procent till kurser. Studenterna skriver sin egen individuella studieplan, som innehåller vissa obligatoriska moment och som dokumenteras skriftligt. Kontextualiseringen av den egna konsten är en viktig del i skrivträningen. Samtidigt verkar det som att studenterna – på gott och ont – skyddas från publikmöten fram till det sista årets examen.

I antagningsprocessen betonas särskilt att alla lärare ska kunna handleda alla studenter som tas in. Studenterna har ingen huvudhandledare förrän sista året, men deras studiegång följs upp av lärarkollegiet för att man ska kunna fånga upp studenter med svårigheter i god tid. Kursutvärderingar görs på ett tillfredsställande sätt.

Examinationen går till så att studenterna visar den gestaltande delen av sitt examensarbete som individuell utställning på skolans galleri under det sista året. Själva examinationen sker med en enda extern, internationellt rekryterad kurator som examinator under en vecka i maj månad, tillsammans med

handledare eller lärare. De studenter som inte ställer ut under just den veckan examineras således på dokumentation eller skisser av den gestaltande delen. Detta är inte godtagbart. Studenterna får skriftlig återkoppling på sitt arbete, men denna diskuteras inte offentligt.

Den internationella mångfalden är stor bland studenter och lärare. I linje med skolans profil har man internationella samarbeten och ateljéer utomlands. Det relativt stora antalet icke svensktalande studenter till trots ges få kurser på engelska. Skolan tycker själv att den försummar samverkan med det omgivande samhället. Skolan planerar i samarbete med övriga konstnärliga högskolor vid Lunds universitet att skapa ett "Inter Art Center" i Malmö där de olika konstformerna ska berika varandra.

KHM har varit vägledande i Sverige när det gäller konstnärlig forskning. Man startade forskarutbildningen på Lunds universitet med inriktning mot fri konst, teater och musik år 2000. De första doktoranderna på KHM antogs 2001 och de påbörjade sin utbildning 2002. Hittills har man haft fyra doktorander varav tre disputerade hösten 2006. Nu håller man på att anta 4–5 nya doktorander. Forskningen har en konstnärlig bas, men med en stark tvärvetenskaplig dimension. Den kan handla om konstnärlig verksamhet (gestaltande) med teoretisk reflektion, men även ha en utgångspunkt som är rent teoretisk och som senare anknyts till frågor om konstnärlig praxis. Även kuratorer kan utöva konstnärlig forskning och två av de fyra som hittills har blivit antagna är kuratorer.

Forskargruppen är liten, men man har haft en del samarbete med musik- och teaterforskargrupperna.Handledningen är organiserad så att man har en huvudhandledare och en handledare som planerar det praktiska. Båda har en teoretisk bakgrund, vilket är problematiskt då den konstnärliga gestaltningen riskerar att komma i bakgrunden. Man bör anlita handledare som är verk samma konstnärer.

Forskarutbildningen innehåller ytterst få obligatoriska kurser. Doktoranderna ska själva söka sig fram till sin metod. Det kan leda till att man vid antagningen prioriterar teoretiskt inriktade konstnärer eller rent av teoretiker för att säkra att de antagna klarar av processen. Processen från antagning till disputation är odokumenterad.

Det är slående att forskningen på KHM inte verkar ha någon som helst förankring i grundutbildningen. Inte bara studenterna, utan även lärarna, verkade okunniga om forskningen på skolan.

Sammanfattande bedömning och rekommendationer

I självvärderingen talas det mycket om "kvalitet", ofta i kontrast till andra hänsyn, såsom mångfald, genus och samverkan med det omgivande samhället, men utan att några kvalitetskriterier formuleras. Vilka kriterier tillämpar KHM för att välja "de bästa" studenterna har inte tydliggjorts för bedömargruppen.

Ett annat problem är att de flesta besluten i realiteten ligger på alltför få händer, vilket kan beror på att de flesta lärare och även en hel del studenter är på skolan mycket sällan. Det leder till att den ende som är heltidsnärvarande i praktiken fattar alla beslut.

Den nuvarande examinationsformen lämnar mycket övrigt att önska för studenternas rättsäkerhet och likabehandling.

Då endast tre doktorander hittills tagit examen är det ännu för tidigt att värdera forskarutbildningen. Dock borde den redan nu vara bättre förankrad i grundutbildningen och i miljön generellt.

Det planerade Inter Arts Center är ett mycket positivt led i att skapa ett sammanbindande forum för den konstnärliga forskningen och i att säkra forskarmiljöns trovärdighet.

Bedömargruppen rekommenderar följande:

- Uppmuntra studenternas engagemang i beslutsfattande organ och den studiesociala miljön.
- Se över examinationsformerna. Fler externa examinatorer, rättvisa examinationsvillkor för studenterna och skriftliga omdömen bör ventileras.
- Doktoranderna bör involveras mer i undervisning på grundnivån och i den framtida avancerade nivån.

Umeå universitet

Förutsättningar

Utbildningen vid Konsthögskolan i Umeå (KHU) startade för tjugo år sedan. Året därefter tillkom en ytterligare konstnärlig utbildning i Umeå, den i industridesign.

KHU är en självständig institution inom den humanistiska fakulteten. Den leds av en prefekt och institutionsstyrelse med representanter för de anställda och studenter. I institutionsstyrelsen behandlas bl.a. utbildnings- och kursplaner som senare fastställs i fakultetsnämnden. Frågor av betydelse för utbildningen diskuteras en gång i veckan vid personalmöten, och dessutom en gång i månaden i samband med ett stormöte för hela skolan.

Antalet helårsstudenter är sammanlagt 70, vilket inkluderar även fortbildningsutbildningar och vissa kurser inom övriga institutioner vid universitetet. Till programmet i fri konst antas ca 12 sökande varje år. Söktrycket är ca 20 sökande per plats. Antagningsjuryn består av professorerna, någon extern bedömare och en studentrepresentant utan rösträtt. Förutom genom arbetsprover bedöms de sökande i samband med en intervju.

Lärarkapaciteten för de tolv anställda lärarna med ett förordnande på tre år motsvarar drygt tre heltidsekvivalenter. Därutöver medverkar ett drygt tjugotal gästföreläsare eller handledare i olika omfattning varje år. Vid tidpunkten för självvärdering fanns det en enda konstnärlig professor, men under hösten 2006 anställdes ytterligare två. Professorernas medverkan i programmet motsvarar nu 1,25 heltidsekvivalenter.

Konsthögskolan förfogar över ändamålsenliga lokaler i en upprustad fabriksbyggnad med mycket bra verkstäder och ateljéer. Det egna biblioteket är litet men studenterna har tillgång till universitetsbiblioteket, arkivet på Läns-museet och folkminnesarkivet.

Bedömargruppens intryck

Självvärderingen levererades sent och ger ett oseriöst och okoncentrerat intryck. Den verkar inte vara förankrad bland lärare eller studenter.

Det finns tydliga beslutsnivåer som fakultet, institutionsstyrelse och prefekt. Samtidigt är prefektens arbetsbörda splittrad på två institutioner, något som är svårt att hantera. Detta är bekymmersamt i ett läge då knappt någon lärare bor i Umeå och anställningsgraden är låg. Det är svårt att veta hur många personer som faktiskt deltar i de personalmöten som äger rum varje vecka.

Utbildningens vision och mål är inte tydliga annat än när det gäller önskan att starta en forskarutbildning. Vissa nämner relationell konst som profil, samtidigt som många studenter tycks ägna sig åt 3D-arbeten och måleri.

Lärarkapaciteten ter sig tillräcklig i förhållande till antalet studenter, men vi fick inte helt klart för oss i vilken omfattning lärarna faktiskt är på plats. När

det gäller lärarkompetensen är den nyligen genomförda professorsrekryteringen positiv. Tillgången på internationellt välrenommerade gästlärare är god. Tiden för konstnärligt utvecklingsarbete är dock mycket ojämnt fördelad.

Skolan vill bedriva en flexibel utbildning som utgår från studenternas behov. Ämnesbredden är väl tillgodosedd, men det saknas hållbar struktur och långsiktig planering. När det gäller ämnesdjup läggs stort ansvar på studenterna eftersom lärarna är på plats endast under korta perioder. Den pedagogiska rytmen verkar dock genomtänkt, och intensiva workshops som förenar teori och praktik fungerar väl samtidigt som mer kontinuitet i undervisningen vore önskvärt.

Det verkar pågå en konstruktiv diskussion kring examinationsformerna och projektutvärderingarna, vilket är positivt.

Studentinflytandet fungerar väl, både formellt och informellt. Det finns en öppen attityd som uppmuntrar till diskussion, och en medvetenhet om att det är studenterna som svarar för kontinuiteten genom att finnas på plats. Genusperspektivet är väl integrerat i utbildningen då feministiska teorier har ett starkt fäste på skolan.

Internationaliseringen är välutvecklad genom de många gästlärarna. Dessutom bedriver KHU ett unikt projekt med Konstakademin i Hanoi, där lärare och studenter från Umeå får konfronteras med den traditionella utbildningen i Vietnam. Det pågår vissa samarbetsprojekt med andra institutioner inom universitetet och konsthögskolan ingår i ett forskningsnätverk tillsammans med Konstfack och Konsthögskolan i Malmö.

Sammanfattande bedömning

Konsthögskolans placering i Umeå skapar en särskild arbetsro, lokalerna är öppna och inbjudande och den sociala miljön verkar mycket väl fungerande. Man kan fundera över varför det inte finns något samarbete med Umeås välkända designhögskola.

KHU:s ledning och lärare är väl medvetna om de speciella villkor det geografiska läget skapar, och man har många idéer och lösningsförslag, men det går inte att komma ifrån att bristen på kontinuitet och långsiktig planering är ännu ett olöst problem.

Skolan har en plan för forskarutbildning som är sanktionerad av fakulteten. Möjligheterna att skapa en forskarmiljö i Umeå är dock begränsade. På sikt kan en nationell forskarskola eller ett nationellt samarbete vara den enda lösningen.

Rekommendationer

Bedömgargruppen rekommenderar följande:

- Förbättra strukturen, den långsiktiga planeringen och framför allt informationsflödet till studenterna (framförhållning).
- Arbeta för att skapa kontinuitet i utbildningen.
- Avvakta med planer på forskarutbildning tills en kreativ miljö kan säkras.